

« حق کودک به رهایی از کلیه ی اشکال خشونت»

مهر 1390

امور تحقیق و پژوهش (کارگروه اشخاص و گروه های خاص)

Iranian Islamic Human Rights Commission

1- به رغم گذشت 20 سال از تصویب پیمان نامه ی بین المللی حقوق کودک (1989) و به رغم این که این سند، در مقام مقایسه با دیگر اسناد بین المللی، پذیرش رسمی اکثریت قاطع دولت های عضو (193 عضو) بجز دو کشور را به خود اختصاص داده است و نیز به رغم این که دولت های عضو وفق ماده 4 پیمان نامه، ملزم شده اند تا در راستای تحقق مفاد مندرج در این سند، کلیه ی تدابیر مقتضی را اتخاذ نمایند و به رغم بسط و گسترش تدابیر محلی، ملی، منطقه ای و بین المللی جهت شناسایی کودکان به عنوان **دارندگان حق** و نیز حمایت از ایشان، به لحاظ جایگاه آسیب پذیر ناشی از صغر سن و وضعیت جسمس و روحی ویژه، همچنان به انحاء مختلف شاهد اعمال خشونت علیه کودکان به طور اعم و اعمال آن به طور اخص؛ به خصوص در شکلهای ذیل می باشیم :

- آزار و اذیت و اعمال صدمات روحی و جسمی علیه ایشان؛
- سوء استفاده و بهره کشی از ایشان در بازار کار؛ به ویژه در شکل اجبار به کار؛ خصوصاً مشاغل کاذب؛ چون کار در خیابان، ساعات طولانی کار، اضافه کاری؛ بالاخص در ساعات غیر کاری، محروم سازی ایشان از مزایا و خدمات شغلی، استفاده از ایشان در خرید و فروش کالاهای ممنوعه نظیر مواد مخدر، استفاده از ایشان در مشاغل ممنونه چون پورنوگرافی، به کار گماشتن ایشان در مشاغل آسیب پذیر چون معدن کاری در اعماق ناپیدای زمین؛
- تنبیه بدنی و سوء رفتار نسبت به ایشان توسط بازیگران دولتی و غیر دولتی در مؤسسات مرتبط نظیر مدارس، مراکز اصلاح و تربیت وابسته به دستگاه های قضایی، پلیسی، بهداشتی، مراکز درمانی؛
- قاچاق کودک؛ به ویژه از طریق تحریک ایشان به بهره مند شدن از دنیایی بهتر؛
- استفاده از کودکان به عنوان سرباز؛ پیغام بر، خدمات رسان، ابزار و هدف جنگی، درطول مخاصمات مسلحانه ی داخلی و بین المللی؛

و به تبع این موارد محرومیت مستمر ایشان از حق به آموزش، حق به سلامت، حق به بودن در کنار والدین، حق برخورداری از فعالیت های تفریحی و سرگرمی و خصوصاً بهره مند شدن از منافع عالیه خویش و نیز باز ماندن از رشد استعداد های ذاتی و خدادادی؛

• نیز عدم توجه به نظرات و منافع عالیه ی ایشان در تدوین، اجرا، ارزیابی و نظارت بر راهبردها، طرح ها، سیاست ها و قوانین مرتبط به کودک و یا هر موردی که وضعیت

2- تمامی موارد فوق امیدهای در انتظار دنیایی شایسته ی کودکان را با یأس و نامیدی مواجه و کمیته ی حقوق کودک ملل متحد؛ رکن ناظر بر حسن اجرا و تحقق پیمان نامه ی بین المللی حقوق کودک را بر آن داشت تا با درک اهمیت ابعاد نگران کننده ی اعمال خشونت علیه کودک، دیگر بار بر آن شود تا اهمیت ماده ی 19 را یاد آور و همگان را به لزوم رعایت آن متذکر و خطوط راهنمایی را در اقدام فوری، مؤثر و جدی علیه آن، ارائه دهد. از این حیث، کمیته در مورخ 18 آوریل 2011 مقارن با 29 فروردین 1390، نظریه ی تفسیری شماره ی 13 خود را به موضوع « **حق کودک به رهایی از کلیه ی اشکال خشونت**» اختصاص داد تا از این طریق چپستی و ماهیت مفاد مقرر در ماده ی 19 را شرح داده و تعهداتی را که در پرتو آن بر بازیگران دولتی و غیر دولتی بار می شود، تبیین نماید.

3- در این مجال با عنایت به شعار روز بزرگداشت کودک در جمهوری اسلامی ایران (16 مهرماه 1390)؛ « **پدر و مادر خوب بودن ذاتی نیست، باید مهارت های آن را آموخت**»، نکاتی در جهت معرفی محورهای این نظریه بشرح آتی ارائه می شود. امید است برای ارتقا حقوق کودک مورد بهره برداری مناسب مخاطبان مختلف قرار گیرد:

نظریه ی تفسیری موصوف، در قالب 7 بخش و 76 بند مجزا بر آن است تا وفق بند 11 خود به اهداف ذیل نائل آید:

• رهنمون ساختن دولت ها به این که تعهدات آن ها از حیث ممنوع سازی، پیشگیری و پاسخگویی به کلیه ی اشکال خشونت جسمی و روحی، سؤاستفاده، صدمه، غفلت، رفتارهای ناشی از سهل انگاری، سؤرفتار، یا بهره کشی؛ من جمله سؤاستفاده ی جنسی از وی؛ اعم از این که کودک تحت مراقبت والدین، سرپرستان قانونی و یا کسی است که مراقبت از وی را بر عهده دارند، کدام ها هستند؛

• شرح و بسط تدابیر تقنینی، قضایی، اجرایی، اجتماعی، و آموزشی که

ماده ی 19 پیمان نامه: «- دولت ها کلیه ی تدابیر تقنینی، اجرایی، آموزشی و اجرایی مقتضی را با هدف حمایت کودک در برابر کلیه ی اشکال خشونت جسمی و روحی، صدمه یا سؤاستفاده، غفلت یا رفتارهای ناشی از سهل انگاری، سؤرفتار یا بهره کشی؛ من جمله سؤاستفاده ی جنسی به عمل خواهند آورد؛ اعم از این که کودک تحت مراقبت والدین، سرپرستان قانونی یا شخصی باشد که کودک را تحت مراقبت خود دارد. 2- این تدابیر حمایتی باید، حسب اقتضاء، مشتمل باشد بر آیین های مؤثر جهت تدوین طرح های اجتماعی با هدف حمایت ضروری از کودک و کسانی که از وی مراقبت می کنند و نیز حمایت ضروری از دیگر اشکال پیشگیری، شناسایی، گزارش دهی، ارجاع، تحقیق، درمان و پیگیری مصادیق سؤرفتار با کودک که در این جا به آن اشاره شد و حسب اقتضاء، پیگرد قضایی آن.»

• غلبه بر نوآوری هایی که تأثیر اندکی در پیشگیری و ریشه کنی کلیه اشکال خشونت دارند؛

• پیشبرد رویکرد جامع نگر به ماده ی 19 بر این مبنا که از منظر کلی پیمان نامه، خشونت، تأمین حق کودک به بقاء، رشد، مشارکت و عدم تبعیض را تهدید خواهد کرد؛

• ارائه ی مبنایی به دولت های عضو و دیگر گروه های ذی نفع جهت ایجاد چارچوب های همکاری برای پایان دهی به خشونت از طریق تدابیر جامع حمایتی و مراقبتی حقوق کودک – محور؛

• تذکار به دولت ها برای ضرورت حرکت فوری به سمت اجرای تعهداتی که از حیث ماده ی 19 پیمان نامه حقوق کودک متوجه آن ها می باشد؛
مهمترین محورهای موضوعی نظریه تفسیری مورد اشاره عبارت هستند از:

• مقدمه

• اهداف

• خشونت در حیات کودکان

- چالش ها

- ضرورت حقوق بشر

- توسعه اجتماعی و مشارکت کودکان

- بقاء و رشد؛ تأثیر مخرب خشونت بر کودکان

- هزینه های خشونت علیه کودکان

• تحلیل حقوقی ماده ی 19

- تبیین عبارت «کلیه ی اشکال»

- ضرورت ارائه ی تعریف حقوق کودک – محور

- اشکال خشونت (جسمی، روحی، تنبیه بدنی، بهره کشی و سوء استفاده جنسی، شکنجه، رفتار یا مجازات موهن یا غیر انسانی، آزار به خود، رویه های مضر، خشونت در رسانه های جمعی، خشونت از طریق فن آوری های ارتباطی و اطلاع رسانی، خشونت سازمانی علیه کودک)

- تعریف مراقبان کودک؛ اعم از والدین

- مرتکبان خشونت

- تبیین عبارت « کلیه ی تدابیر مقتضی آموزشی، اجتماعی، تقنینی و اجرایی»

• تفسیر ماده ی 19 در ارتباط با دیگر مفاد پیمان نامه؛ من جمله:

- تبعیض (ماده ی 2)

- منافع عالیه ی طفل (ماده ی 3)

- حیات، بقاء و رشد (ماده ی 6)

- حق کودک به شنیده شدن (ماده ی 12)

- تدابیر مقتضی (ماده ی 4)

• چارچوب های همکاری های ملی

• منابع تحقق همکاری بین المللی و ضرورت آن

4 - امید است مطالعه ی متن کامل نظریه ارائه شده کمیته حقوق کودک و تدقیق و تأمل در آن، خصوصاً توجه به نگرانی های مندرج در آن و تطبیق شایسته با مبانی حقوقی جامعه ایران و بهره مندی از ظرفیت های اعتقادی و ارزشی، ما را در پرورش مثبت کودکان و به تبع آن، ساختن جامعه ای شایسته کودکان یاری رساند.